

MONEDE DESCOPERITE LA OPATIȚA (ORAȘ DETA, JUD. TIMIȘ)

DANA ANTOANETA BĂLĂNESCU

Localitatea Opațița (oraș Deta, jud. Timiș) este cunoscută prin fortificația medievală din secolele XII-XVI, care este monument istoric¹.

Primele monede au fost scoase la iveală în vara anului 2005, în timpul săpăturilor arheologice conduse de dr. Dumitru Țeicu (Muzeul Banatului Montan din Reșița), în punctul "Călășturi". Cele șase piese sunt monede emise de regatul maghiar, în secolele XIII-XIV. În continuare, prezentăm trei piese mai bine păstrate, celelalte trei, foarte degradate, fiind supuse unor analize mai complexe.

CATALOG

1. Monedă din bronz argintată, Maria d'Anjou (1382-1395)

Avers: Cruce treflată dublă în cerc central (interior perlat). Legenda MARIA

Revers: În cerc perlat central o coroană deschisă (a sfântului Ștefan), dedesubt o monogramă: M oncial, încoronat între 2 flori de crini; Legenda: MO/ ♣/ [NE]TA adică MO ♣...Ta (probabil MONETA)

Dinar, an 1383

D=11 mm, ax avers/revers=12; G=0,35 g;

stare de conservare: degradată

Cataloage: Huszar 566; Rethy-Probzt 114 var

2. Monedă din bronz, Sigismund de Luxemburg (1387-1432)

Avers: Scut mic cu benzi orizontale (al Ungariei și Luxemburg-ului).

Legenda: S[V]R

Rv. Cruce dublă treflată cantonată de 4 coroane Legenda: MO[...], probabil MONETA VNGARIAE

parvus, perioada de emisie 1387-1427

Ax =6, d=15 mm, G=0,18

¹ D. Bălănescu, *Descoperiri monetare din sudul Banatului*, în *Banatica*, 8, 1985, 174-176/C IV; Fr. Pap, *Repertoriu numismatic al Transilvaniei și Banatului secolele 11-20. Despre circulația monetară în Transilvania și Banat sec. 11-20*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2002 p. 68.

stare de conservare: degradată

Cataloage: Huszar 580; Rethy-Probzt 125 A var

3. Monedă de argint; Stefan V (1270-1272)

Avers: Cerc perlat, în interior: regele din față, pe tron între litera M (câmp stâng) și trei stele (2 deasupra umerilor și 1 în câmp drept)

Revers: Cerc perlat, în interior, în câmp legenda pe 4 rânduri, despărțite de linii perlate: *S*/TEPH/AN/RE/*X

Dinar: stare de conservare: bună, dar tocită (efigia aversului și cercurile perlate)

D=13 mm; ax= 5; G = 0,56 g

Cataloage: Huszar 343; Rethy-Probzt 285

În acest stadiu al identificării, se impun doar câteva observații succinte. Astfel, tipul de monede emis de Stefan V nu a mai apărut deocamdată în Banat. Se cunoaște o monedă Stefan V din necropola medievală de la Cuptoare (com. Cornea, jud. Caraș-Severin, campanie arheologică 1985), dar care este un dinar banal de Slavonia². Tot în aceeași cunoscută necropolă, a apărut un dinar Maria, tip monetar semnalat și într-o descoperire din săpătura de salvare din anul 1989 în necropola de la Vrani (jud. Caraș-Severin) din punctul „Dealul Morâșchii”³. Dinarul Sigismund este un tip monetar frecvent întâlnit în cetăți, necropole, așezări din Banat.

² *Ibidem*, pentru descoperirea de la Cuptoare; pentru Vrani: D. Bălănescu, *Descoperiri monetare din sudul Banatului*, în *Banatica*, 12/1, 1993, p. 325.

³ În cetățile de la Ilidia, Pescari, Carașova și în necropolele de la Reșița-Ogăzele, Gornea, Ilidia, Cuptoare. Pentru aceste descoperiri, pe lângă cronicile din *Banatica* (vezi supranotele 1-3), vezi: Dana Antoaneta Bălănescu, *Repertoriul numismatic medieval al Banatului de munte*, (mss în curs de apariție în anul 2006, cu o prefață semnată de Francisc Pap)

A SET OF COINS UNCOVERED AT OPATIȚA (DETA, JUD. TIMIS)

Summary

The article presents the first coins discovered in the medieval fortification from Opatita (12-16th. c, note 1), revealed during the archeological campaign from 2005. For the time being, there have been identified three coins, which are catalogued, then presented from their numismatical and historical point of view.

In this way, the type of coin issued by the Hungarian King, Stephan V, has not appeared. For the time being, on the Banat is known only one coin Stephan V, from the medieval necropolis Cuptoare (Cornea Commune, Caras-Severin district, archeological campaign 1985), but which is a banal Slavonia dinar (note 2). In the same known necropolis appeared a dinar Maria, also a monetary type reported in the discovery from Vrani periegeze (note 3). The Sigismund dinar is a monetary type frequently encountered in fortresses, necropolises and other locations (note 4) from the mountain Banat.

